

Ong. 80 personen aanwezig

1. Opening, welkom en voorstellen

F. Broersen opent de bijeenkomst met woorden van welkom. Er is een eerdere bijeenkomst geweest voor de parochianen in het kader van het proces van parochie-opbouw. Deze avond is iets anders van karakter vanwege de aanwezigheid van vicaris-generaal Van Deelen en mevr. De Jong, die namens het bisdom aanwezig zijn om de parochianen te horen over het voorgenomen besluit om de HH. Engelbewaarderskerk aan de eredienst te onttrekken. Dat betekent een update in de ontwikkelingen. Vicaris Van Deelen zal een toelichting geven op het proces tot onttrekking aan de eredienst. Daarna is er gelegenheid tot het stellen van vragen en het maken van opmerkingen.

2. Openingsgebed

Pastoor Bosma gaat voor in gebed.

3. Toelichting huidige stand van zaken

Namens het parochiebestuur geeft K. de Jonghe een toelichting.

Zoals aangekondigd tijdens de informatieavond is het parochiebestuur zich, samen met het bisdom, aan het oriënteren op mogelijke herontwikkelingen van twee kerkgebouwen. Een herontwikkelingstraject duurt lang, zeker in het geval van een gemeentelijk of rijksmonument. Daarnaast willen we geen leegstand tussen de onttrekking aan de eredienst en de start van een verbouwing. We hebben een architect en ontwikkelaar gevraagd met ons mee te denken over mogelijke functies van de kerkgebouwen. In beginsel zijn de mogelijke functies wonen, zorg of maatschappelijk/commercieel. Deze functies hebben zo hun eigen eisen aan het gebouw wat betreft indeling, daglicht, parkeernormen en vele andere kenmerken. Een aantal schetsen zijn gemaakt om mogelijke gebruikers te interesseren. Uiteindelijk zal een gemeente een vergunning moeten verlenen aan een nieuwe functie en de aanpassingen aan het gebouw. We zijn dan ook in gesprek met de gemeente Lisse en Noordwijk om ook hun gebiedsvisies in de plannen mee te nemen. Zoals u ziet, is het een ingewikkelde puzzel. De zoektocht naar een nieuwe gebruiker is niet gebaat bij een publiek debat, we zullen ons dan ook tijdens de zoektocht op de achtergrond houden. Wanneer er zicht is op een functie, ontwerp en gebruiker zullen we ons zeker melden bij u als parochianen. In de tussentijd staan we open voor constructieve adviezen.

4. Toelichting procedure onttrekken aan de eredienst

Vicaris Van Deelen geeft een toelichting op de noodzaak tot onttrekking aan de eredienst en op de canonieke procedure die moet worden gevolgd.

Petrus spreekt in één van zijn brieven over de kerk als *gemeenschap van levende stenen* (1 Petr. 2, 5). En Paulus schrijft aan de christenen in Efese: *U bent medeburgers van de heiligen, huisgenoten van God, gebouwd op het fundament van de apostelen, terwijl de sluitsteen Christus Jezus zelf is, die het hele bouwwerk in zijn voegen houdt* (Ef. 2, 19-21). Het bouwwerk, de medeburgers, de levende stenen, dat zijn dus de gelovigen, de volgelingen van Jezus. Dat is niet direct het kerkgebouw, hoe mooi en dierbaar ook. Vanavond zijn wij hier in deze kerk bij elkaar omdat er een voorgenomen besluit ligt om dit kerkgebouw aan de eredienst te onttrekken.

Een kerk sluiten - aan de eredienst onttrekken heet dat officieel - is altijd een verdrietig en pijnlijk gebeuren. Ook al gaat het in het beeld van de kerk dat Petrus en Paulus schetsen in eerste instantie niet om het kerkgebouw als zodanig, het is wel ons gelovige huis en thuis geworden en een herkenningspunt in de gemeenschap van Lisse. Er is gevierd, gedoopt, getrouwd, en begraven, en wat al niet. Een kerk - moeten - sluiten raakt ons allemaal in ons hart, in onze ziel: de

kerkgangers, het parochiebestuur en pastoraal team, ons in het bisdom kantoor. Wij doen dit niet omdat wij dat zo graag willen. Maar de ontwikkelingen in kerk en samenleving maken het wel dringend noodzakelijk om keuzen te maken. We kunnen niet doen of er niets aan de hand is want dat is er wel!

In december 2022 werd in een rapport van het Centraal Bureau voor de Statistiek vastgesteld dat nu bijna 60% van de mensen in Nederland zich niet (meer) tot een kerkelijke gezindte of levensbeschouwelijke groepering rekent. En bij de overblijvende 40% zitten ook de Moslims, Hindoes en anderen. Onlangs werd bekend dat de afkalving van christenen wat lijkt te stabiliseren (laatste rapport van het CBS), en dat zien wij soms ook wel in de parochies en geloofsgemeenschappen. Soms toch weer een paar jonge onbekende gezichten. Maar het is bij lange na niet genoeg om de terugloop te stoppen, en om het tekort aan mensen en middelen voldoende te vullen.

Hoe wij het ook wenden of keren, christenen zijn in ons land dus echt een minderheid geworden van vooral ouderen. En maar een klein deel daarvan is nog direct betrokken bij de kerk. We zien duidelijk wat dat overal voor gevolgen heeft in de parochies in ons bisdom:

- * Afgenomen kerkbezoek, wat door corona nog eens extra is versterkt;
- * Enorme afname van de sacramenten van doop, eerste heilige communie, vormsel en huwelijk:
- * Vergrijzing bij de kerkgangers, maar ook bij de vrijwilligers. Het vinden van nieuwe vrijwilligers is moeilijk, zo niet onmogelijk;
- * In veel parochies een zorgelijke financiële situatie;
- * Gebouwen die veel en kostbaar onderhoud vragen;
- * En - niet het minste - en heel beperkt pastoraal team, dat niet groter zal worden.

We moeten eerlijk zijn, het is ons vaak niet of maar beperkt gelukt om kerkbetrokkenheid door te geven aan de nieuwe generaties. Ook in onze eigen families en vriendenkring.

Er is dus echt wat aan de hand en pijnlijke beslissingen zijn nodig. Want wij zitten enerzijds in een véél te ruime jas, anderzijds in een véél te krappe. Te ruim als het gaat over het aantal kerkgebouwen, zitplaatsen en liturgisch gebruik (waar de kerk als gewijde ruimte voor bedoeld is). Te krap als het gaat over mensen en middelen. Onze situatie vraagt van ons geloof in de Heer van de kerk en de moed om de maatregelen te nemen die nodig zijn. Opdat - en daar gaat het om - wij zo vitaal mogelijk als RK kerk in de samenleving aanwezig zullen kunnen blijven, vierend, lerend en dienend. Omwille van de toekomstige generaties.

Er is voorafgaand aan deze avond al door het bestuur met u gesproken over het voorgenomen besluit om deze kerk te sluiten. Bij die bijeenkomst, en vanavond bij de hoorzitting namens de bisschop, is het goed dat alle argumenten op tafel komen. Maar uiteindelijk moet de knoop worden doorgehakt. Dat is verdrietig en altijd pijnlijk. Maar doen alsof er niets aan de hand is kan niet meer. Onze jas is véél te ruim en tegelijk véél te krap. Zo reëel moeten we wel zijn.

Hoe gaat aan de eredienst onttrekken in zijn werk? De canonieke procedure:

- (1) Er is een voorgenomen besluit door parochiebestuur, waarover de parochianen zijn geïnformeerd. Het bestuur heeft nu de bisschop gevraagd om de volgende stap te zetten. Dat is:
- (2) De hoorzitting van vanavond vanuit bisdom, waarvoor ik als vicaris-generaal en mevrouw De Jong in uw midden zijn. Van deze ontmoeting wordt een verslag gemaakt dat aan de bisschop wordt voorgelegd.
- (3) Daarna zal de bisschop zijn principebesluit nemen, dat hij voorlegt aan de Priesterraad en het Kathedraal Kapittel, zoals voorgeschreven is in het kerkelijk recht.
- (4) Na hun advies neemt de bisschop een definitief besluit, dat hij meedeelt aan het parochiebestuur, mét het verzoek u - de parochianen - daarover te informeren. Dat gebeurt middels een decreet dat moet worden voorgelezen.
- (5) Daarna wordt zorgvuldig een laatste viering gepland en vorm gegeven. Anders dan bij de wijding van een kerk is daar geen groot ritueel voor. Belangrijk is dat het een waardig afscheid is, waarbij aan het eind het Allerheiligste plechtig wordt uitgedragen.

Voor de goede orde, herbestemming van een gesloten kerk is wel een traject dat zo veel mogelijk parallel loopt aan het voorgenomen besluit tot onttrekking, maar is tegelijk ook een apart, tweede, traject. Daarbij gaat het altijd om een waardige herbestemming, die via een kettingbeding ook voor toekomstige kopers geldt. Vanavond zijn wij bij elkaar over de voorgenomen onttrekking aan de eredienst, niet over herbestemming.

Zo zijn wij dan onderweg als *levende stenen, medeburgers in het bouwwerk waarvan Christus Jezus zelf de hoeksteen is*. En waar mensen in Zijn Naam onderweg zijn, daar verzekert Jezus ons: *Weet, wel, Ik ben met je, alle dagen, tot aan de voleinding der tijden*". Die belofte hangt gelukkig niet af van het ene of het andere kerkgebouw. Maar onze weg vraagt wel om realiteitszin, om eensgezindheid, om vitaliteit en bovenal draagvlak. Opdat het evangelie blijft klinken, vierend, lerend en dienend.

5. Gelegenheid tot het stellen van vragen

R. Woolderink merkt op dat het mooi zou zijn als in het kerkgebouw een oefenruimte zou komen voor de koren. Vic.Van Deelen zegt dat het parochiebestuur dit kan meenemen in de overwegingen die ter zake het vastgoed worden gemaakt. De opbrengst van het kerkgebouw blijft in de parochie (minus de 10% afdracht aan het bisdom).

G. Rutten zegt dat op de informatieavond voor de parochianen de garantie is gegeven dat het kerkgebouw open blijft tot het moment van herbestemming. Is dat nog steeds zo? Vic.Van Deelen antwoordt dat het bepalen van een datum de verantwoordelijkheid is van het parochiebestuur en niet van het bisdom. Het besluit tot onttrekken aan de eredienst wordt vastgelegd in een decreet. De datum van de laatste viering kan later worden bepaald. Het is verstandig dat er geen sprake is van leegstand in verband met onder meer kraak. Als de kerk aan de eredienst is onttrokken, is het heel lastig om krakers eruit te krijgen. F. Broersen voegt eraan toe dat het niet de bedoeling is dat de kerk leeg komt te staan. De datum van de laatste viering kan wachten tot het moment waarop de herbestemming van de kerk is komen vast te staan. We hebben geen haast: er zal zeker dit jaar nog Kerstmis gevierd worden in deze kerk en mogelijk volgend jaar ook nog. De parochianen zullen voortdurend op de hoogte worden gehouden, maar F. Broersen vraagt er begrip voor dat er geen ruchtbaarheid wordt gegeven aan gesprekken met partijen. Het traject van onttrekking aan de eredienst en het traject van herbestemming lopen parallel, maar vallen nooit helemaal samen.

K. Noordermeer heeft in een Franse kerk de volgende tekst gelezen: het opknappen van een kerk is het behouden van de hoop. Voorts leest hij een citaat van paus Franciscus voor die benadrukt dat sacrale gebouwen behouden moeten blijven als huis van het lichaam van Christus. We moeten dicht bij eenvoudige mensen staan. Denk daarom bij herbestemming aan de minsten der Mijnen.

De bewoner van de pastorie vraagt wat er met de pastorie gaat gebeuren. F. Broersen heeft begrip voor de zorg die wordt uitgesproken, maar benadrukt dat het parochiebestuur zorgvuldig omgaat met huurders. Zodra er lijn komt in de gesprekken die worden gevoerd ter zake herbestemming van het kerkgebouw, worden de parochianen geïnformeerd. Dat geldt ook voor de huurders, met het oog op een goede oplossing. Het gaat tenslotte om mensen.

Johan merkt op dat het parochiebestuur heeft opgeroepen tot de bijeenkomst van vanavond, maar er is niet meer informatie dan op de bijeenkomst in december is gedeeld. Dit is een herhaling van zetten. Kom met informatie! Vic.Van Deelen zegt dat deze hoorzitting een formele stap is in het proces tot onttrekking aan de eredienst als vervolg op de informatieavond van de parochie. Het is niet het doel van het bisdom om informatie te geven – informatie heeft het bisdom niet – maar om de parochianen te horen over het voorgenomen besluit om de HH. Engelbewaarderskerk aan de eredienst te onttrekken. Dat is het doel van deze avond: dat de parochianen het bisdom

informereren. K. de Jonghe geeft aan dat er nog geen concreet plan is voor het kerkgebouw. Het parochiebestuur kijkt naar mogelijke functies en is in gesprek met architecten en projectontwikkelaars die met het parochiebestuur willen meedenken. Het is een zoektocht, waarin ook voor de gemeente nog een rol ligt. De mogelijkheden en beperkingen van het kerkgebouw spelen een rol. Het is een rijksmonument en dat betekent iets inzake het onderhoud en in termen van vergunningen. Zodra er concrete ideeën zijn, zal het parochiebestuur deze met de parochianen delen.

Mevr. J. Ruigrok ziet een parallel proces in de H. Hartkerk van De Zilk. Deze kerk is gemeentelijk monument. Zou daar een kapel ingericht kunnen worden zodat er een plekje blijft voor de parochianen? Vic.Van Deelen zegt dat dergelijke verzoeken vaker worden gedaan in het kader van een hoorzitting. Het parochiebestuur kan dit meenemen in het herbestemmingsplan en kan bezien of er mogelijkheden zijn.

Er wordt gevraagd waarom het tabernakel open staat. Vic.Van Deelen zegt dat dit geen voorbode is van de naderende sluiting, maar omdat het kerkgebouw nu gebruikt wordt voor een bijeenkomst. Dan is het passend om het Allerheiligste uit het tabernakel te halen.

K. Noordermeer vraagt of de rijksmonumentale status betrekking heeft op alleen het exterieur of ook het interieur. F. Broersen zou na moeten kijken hoe het in de redengevende omschrijving staat, maar het betreft in ieder geval de buitenkant en de koepel met de schilderingen. Herbestemming van het kerkgebouw vergt overleg met de Rijksdienst Cultureel Erfgoed, die overigens met de parochie meedenkt.

Kan een besluit nog worden teruggedraaid? Vic.Van Deelen sluit dit niet uit. De bisschop neemt een besluit op basis van alle aangedragen informatie. Een voorgenomen besluit wordt altijd goed voorbereid en parochiebestuur en bisdom trekken samen op in dit proces. In theorie kan het besluit anders worden als daartoe argumenten worden aangedragen, maar in de praktijk komt dat zelden voor.

J. Grimbergen is bezorgd dat de kerk leeg komt te staan. Vic.Van Deelen zegt dat ernaar wordt gestreefd dat dat niet gebeurt. Een garantie kan echter niet worden gegeven. Het uitgangspunt is om een kerkgebouw alleen aan de eredienst te onttrekken als in een herbestemming kan worden voorzien.

Een tweede vraag van mevr. Ruigrok betreft de kerk in Hillegom die al vijftien jaar leeg staat. Wordt er ook gekeken naar de know how en de financiële draagkracht van de projectontwikkelaar? Vic.Van Deelen benadrukt dat bisdom en parochie leren van de lessen uit het verleden en zij nemen dat mee naar de toekomst. Er wordt zorgvuldig gekeken naar met wie we in zee gaan. F. Broersen voegt eraan toe dat er destijds naar eer en geweten is gehandeld. De projectontwikkelaar heeft het kerkgebouw uit het plan gehaald en de rest van het gebied vervolgens ontwikkeld. Er is nu een nieuw plan gemaakt dat zorgt voor een beter aanzicht van de kerk in combinatie met woningbouw, mits de gemeente het goedkeurt. In de contracten wordt tegenwoordig een garantie opgenomen ter zake het kerkgebouw. Dat is een deel van het leerproces. Zoals gezegd trekken bisdom en parochie samen op in dit proces. De parochie heeft de leiding; het bisdom kijkt met zijn deskundigen mee in het traject naar de Bisschoppelijke Machtiging die nodig is. Maar, zoals gezegd, een garantie van 100% is niet te geven. Pastoor Bosma benadrukt dat ook het huidige parochiebestuur naar eer en geweten handelt. En dat geldt ook voor toekomstige parochiebestuursleden die uit uw midden zullen opstaan.

J. van Raaij vraagt of het bisdom ook zicht heeft op de know how onder de parochianen. Hij legt een lijn naar de Julianakerk in Sassenheim. Vic.Van Deelen antwoordt ontkennend, maar het

parochiebestuur heeft deze kennis wel en parochie en bisdom trekken samen op. Het parochiebestuur heeft ook goed zicht op partijen en mogelijkheden.

Er wordt gevraagd hoe omgegaan wordt met het gegeven dat herbestemming nog jaren kan duren, terwijl intussen de (onderhouds)kosten gewoon door lopen. Vic.Van Deelen geeft aan dat voor dit proces de tijd genomen moet worden die ervoor staat. Parochiebestuur en bisdom zetten stap voor stap met het oog op het levend houden van de evangelisatie en de drievoudige zending (vieren, leren, delen). Niets doen is, gelet op een levensvatbare situatie in de parochie, geen optie. F. Broersen voegt daaraan toe dat het uitgangspunt is om elkaar vast te houden en één parochie te vormen. We mogen niet weglopen, maar moeten samenwerken. Zo is het mogelijk om een kerkenveiling te organiseren voor de hele parochie: een parochieveiling in plaats van een kerkenveiling. We moeten, ook financieel, onze schouders eronder zetten. Zolang de kerk nog in gebruik is, kost het geld. Laat ons, als parochiebestuur, daar niet alleen in staan. Als deze kerk gaat sluiten, moeten we samen de overgebleven locaties dragen. We gaan als parochie immers niet naar nul kerken. Ons katholieke geloof blijft bestaan. Pastoor Bosma benadrukt dat we bezig zijn met parochieopbouw. Christus is het cement dat de stenen samenhoudt. Er zijn meer volwassen kerktoetreders dan voorheen. De thuiskerk groeit, in verbondenheid met de parochiegemeenschap. Zo kunnen we samen parochie zijn, ook als een kerk sluit. We moeten daarover nadenken en het vorm geven. Er komt een nieuw pastoraal beleidsplan aan dat hierop ingaat.

Er wordt opgemerkt dat de HH. Engelbewaarderskerk dicht bij de Pancratiuskerk (Sassenheim) ligt, die op termijn zal sluiten. Er is geen overleg en dat is jammer. Er wordt gepleit voor meer samenwerking. Vic.Van Deelen merkt op dat de kerk van Sassenheim tot een andere parochie behoort. Door de Sint Maartenparochie, die ook meerdere locaties kent, worden andere afwegingen gemaakt. Het bisdom heeft geen masterplan voor het hele bisdom. Het sluiten van kerken is maatwerk in afstemming met de eerstverantwoordelijken ter plaatse. Vic.Van Deelen benadrukt dat er ook iets verandert voor de gemeenschap die het kerkgebouw behoudt. Deze gemeenschap moet haar best doen om de mensen uit de gesloten kerk welkom te heten en een plaats te geven in de nieuwe kerk (bijvoorbeeld de koren). Pastoor Bosma zegt dat het niet 'mijn kerk' is, maar 'onze kerk'. Wat de kerkgebouwen betreft, mag een parochie geen grenzen kennen. Iedereen heeft het recht in een kerk te zijn. We moeten er onze best voor doen om één gemeenschap te zijn.

Clemens vraagt naar de gele stenen rand van de Agathakerk. Gele stenen zijn zachte stenen en slijten hard. Kan dit gerenoveerd worden? K. Lieveerse zegt dat dit deel uitmaakt van het onderhoudsplan. In de jaren negentig zijn alle stenen vervangen. Elk jaar wordt bezien of herstel c.q. vervanging van stenen nodig is.

Vic.Van Deelen constateert dat iedereen heeft kunnen zeggen wat hij of zij heeft willen zeggen. Hij bedankt iedereen voor zijn/haar aanwezigheid en inbreng. Het verslag komt beschikbaar en wordt toegevoegd aan het dossier.

6. Afsluiting met gebed

Pastoor Bosma sluit af met gebed.

7. Koffie en napraten

Er is gelegenheid tot napraten en informeel samenzijn.